

**Abonamentul:**

Pentru monarhie:  
Pe an 12 cor.,  $\frac{1}{2}$  an  
6 cor.,  $\frac{1}{4}$  an 3 cor.

Pentru străinătate:  
Pe 1 an 18 fr.,  $\frac{1}{2}$   
an 9 fr.,  $\frac{1}{4}$  an  
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare  
Sâmbătă

# Unirea

**Inserțiuni:**

Un șir garmond:  
odată 14 fil., a doua  
oară 12 fil., a treia  
oară 10 fil.

Tot ce privește foia  
să se adreseze la: Re-  
dacțiunea și admini-  
strațiunea „Unirei”  
în  
Blaj.

**Foai bisericească-politică.****Anul XVIII.****Blaj, 25 Iulie 1908.****Numărul 29.****Invitare de abonament.**

Fiind la jumătatea anului, rugăm pe P. T. Abonenți, să binevoiască a-și reînnoi abonamentul.

Cei-ce sunt în restanță cu prețul foaiei, atât de pe anul acesta, cât și de pe anii trecuți, sunt rugați, să ni-l trimită fără amânare, căci lipsele sunt arzătoare.

**ADMINISTRAȚIUNEA.****PROBLEME.**

Celce de silă sau din plăcere a trecut peste granițele țării noastre și a mers să vadă Apusul cu oamenii și țările lui, acela numai cu inima plină de mâhnire și de durere s'a reîntors către casă. Câtă deosebire Doamne nu ai pus Tu între om și om! Parecă toată hărnicia, priceperea, energia, bunăstarea ai creat-o numai pentru Apus și ne-ai lăsat nouă nepăsarea, întunecul, sărăcia și ticăloșia. Dacă nu am aveă la spatele noastre aproape două mii de ani de existență și dacă nu ne-am plecă în fața adevărului istoric ar trebui să desperăm de viitorul acestei nații.

În Apus pretutindenea drumuri ca vărsate cu cement — la noi? La noi cum nu mai sunt. În Apus nici nu sunt sate. Ca ale noastre nici pomeană! În privința aceasta noi putem fi încă tot între locuitorii de spelunci clasificați. Abstrăgând dela acelea sate, unde cultura germană și-a exercitat influința sa binefăcătoare în toate privințele, avem sătulețe țuguete pe câte un vârf de coastă, lângă câte un râu, cu câscioare de paie, cu păreții de glod prins între două garduri de nuele, cu două găuri zise ferestri înfundate cu zdrențe. Sate zidite fără rânduială, fără stăpânire, fără uliți, zidite pe

apucate, pe răpușie cum sunt destule în inima Ardealului, pe Murăș, pe Târnave, pe Someș.

În Apus oamenii de rând? Cu cunoștință de lume, cu vederi mari, stăpâniți de chestiunile zilei, cu un cuvânt oameni cu carte, cari știu să prețuiască ziua de azi, cărora le place curățenia, înțeleg rostul datorinței lor față de comună, de biserică, de școală. La noi? Nepăsare completă. Despărțămintele Asociațiunii, cari și-au luat osteneala să lumineze poporul dela sate, să-l dedeie să fie mai ambițios pe sine însuși, au avut ocaziune să se convingă de multe ori, când au cercetat și curțile și casele țăranilor nostri, că în cele mai multe locuri și la cei mai cu stare ai nostri, în curte a fost glodul la înălțimea lui, casa urâtă, grajdurile, șurile rele, proptite, grădini, mari fără legumă, fără flori, fără pomi. În hotar afară de cucuruz, de grâu nimic altceva. Viile vechi pustiite, părăsite, coaste rele surpate, neacoperite cu arbori. Sunt lucruri aceste rușinoasă, care în fața străinilor ne arată de economi fără pricepere, de oameni fără idee de ordine, de disciplină și de gust. Și când pe deasupra se mai ivesc pe aceste sate și figurile binecunoscute, cu caftane lungi, bărbi murdare și perciuni de Galiția în ușile boltițelor și a crâșmuțelor, desolația se pare completă.

Ne este puțină mângâierea aceea, că și satele ungurești tot așa sunt, că vina o poartă administrația, o poartă cârma țării, care are mai mulți bani pentru școale de stat, decât pentru promovarea agriculturii, a bunăstării și a comunicației, căci responsabilitatea pentru aceasta stare de lucruri cade totuși mai întâiu asupra noastră. Poporul nostru trebuie dedat la ordine, trebuie deșteptat, luminat, că este timpul suprem de a eși din întunecimea aceea, unde a stat secolii. Trebuie făcut să-și pri-

ceapă rostul său în viață, datorințele sale față sine, față de comună, de biserică de școală. Trebuie luminat, că e rușinea lui, că și casa lui Dumnezeu, biserică, e numai ca un șopru, cu un turnuleț și clopoțel, ca vai de el și pe deasupra ploia ciuruie prin coperiș și vântul răsbate. E rușine, că trebuie să vină sârbi și bulgari din țări îndepărtate ca să aprovizioneze orașele cu legumi că econoamele satelor noasre din împrejur nu să pricep, ba ele încă cumpără legume dela acestia.

Sunt aceste probleme mari, cari trebuiesc rezolvite cât mai îngrabă, dacă nu vrem să fim socotiți azi mâne de popoarăle Apusului alătura cu țigani. În institutele de creștere, în seminarele teologice și preparandii trebuie pus cel mai mare pond pe economie, ca elevii ajugând afară la sate să învețe poporul să-și lucre pământul cu pricepere. Filoxera a nimicit viile țării și prin aceasta sate întregi au sărăcit. Încercat-au oamenii din nou să-și reîmprospeteze viile, dar fără succes, căci vița veche nu mai trăiește, cea nouă ultuită e prea scumpă pentru omul sărac. Astfel stau viile oamenilor săraci pretotindenii pustii. Acui e vina? A preotului și învățătorului, cari sau nu știu, sau nu vreau să învețe poporul, cum să ultuiește vița americană și cum își pot face oamenii vii cu puțină cheltuială. Că grădinile oamenilor sunt pustii, fără pomet, acui e vina? A preotului și învățătorului, cari nu luminează poporul, în cultura pomilor cum se reutează și nu-l învață cum să-și ultuiască pomi nobili și cum să-i cultive. Că femeile nu au în grădină nici ceapă, nici varză, nici fasole, nici ardei, că nu au cuptor de pită, că cumpără toate deagata e vina conducătorilor din comună. Nu ne facem iluzii din cultura vermilor de mătasă, cu albinăritul și altele, cari recer o paciință și o pricepere mai mare,

dar cele înșirate mai sus sunt strâns legate de orice econom, fie cât de sărac. În Apus trăiesc familii de pe o palmă de loc, la noi ar fi peritori de foame. Oă la noi încă o mare parte din hotar nu e cultivat, că unde nu crește cucuruzul și grăul omul nu știe ce să pună, că piatra de riu e aproape și totuși în sat te înglozi, sunt lucruri cunoscute.

Suntem în veacul al XX-lea. Inteligența noastră dela sate să-și facă chestie de ambiție de a lumina poporul în toate direcțiile. Oamenii să-și aleagă de învățator nu numai pe acela, care își are diploma în regulă, ci să caute că știe oare lucrurile de economie, știe învăța cum să se ultuiască vița și cum să se ultuiască pomii? Totasemenea și preoții.

Dar atunci puneți pond Dnilor pe instrucția în economie în seminarii, și încă mare pond. Căci altcum e vai de poporul dela sate.

**Pe căi greșite.** Remarcăm la acest loc doue publicații, cărora le lipsește bunăvoința și deși se ocupă de chestii importante și se par a avea ținte bune, știm de sigur, că mai mult vor strică, decât vor drege ceva, ori vor porni lucrurile pe un văgaș mai bun.

Dl avocat Dr. Lascu, infocatul luptător naționalist din Bihor, care de prezent petrece de mai mult timp în România, a publicat o broșură de câteva pagini, ca se serve ca informațiune fraților din România, pentru situația noastră generală. Scopul e bun, dar chipul cum Dsa a crezut să ajungă la această țintă, după părerea noastră e de tot greșit. Ce face autorul? își înmoaie peana în venin și toate le prezintă rele și ticăloase, pe toți: ușuratici, vânduți și trădători. Dsa începe prin a susține, că „progresul cultural al Românilor transilvăneni, nu prezintă nici o garanție pentru viitor,” (pg 5), că Românii au puține orașe cu cultură curat românească și aceasta din motivul, că în cele mai multe lipsește o clasă mijlocie puternică (pg. 7), iar clasa inteligentă este ignorantă (pg. 8). Ca un început îndrăzneț, care te pune în uimire este tovarășia teatrală a păr. Baciu din Șoimuș, „care este poate cel mai însemnat pas în mișcarea noastră, în nisuița noastră spre lumină,” (pg. 9). Acum când ni-s'au luat școlile și când ni-s'au maghiarizat toate, toată nădejdea și-o pune autorul în teatru.

Trecând la biserică, pesimismul și veninul îl copleșește. Deși ar fi trebuit să insiste mai mult asupra înființării episcopiei ungurești-ortodoxe dela Szentes, care e atacul cel mai puternic dat bisericii ortodoxe din patrie, dsa își aruncă nisip în ochi și trece la biserică unită, povestind de încercări „de a se aduce biserică unită (se înțelege română) sub jurisdicțiunea primatului ungar romano-catolic din Strigoniu,” și atacă dintr'o răsufare pe toți Arhiepiscopii noștri, cari ca *subordonați* ai primatului asistă la conferențele prelaților catolici.

Ne pare rău și regretăm, că și noi suntem nevoiți să constatăm alături cu dl Lascu, că inteligența noastră este ignorantă și dl Lascu e și mai greu apăsător de această judecată, fiind și tinăr.

Dsa ar fi trebuit să știe, că la 1853 prin bulla Papei Piu IX. Provincia mitropolitană gr.-cat. română a fost scoasă de sub orice jurisdicțiune a Arhiepiscopului de Strigon și supusă direct și imediat Sfântului Scaun Apostolic al Romei. La 1900 când s'a celebrat la Blaj, aniversarea de 200 ani a Unirii, s'a interzis orice apelație ori plânsoare altor autorități eclesiastice, decât Sf. Sale Pontificelui și tot atunci s'a enunțat, că afară de Acesta, nici o altă autoritate bisericească, nu este îndreptățită a deprinde vre-o jurisdicțiune asupra așezămintelor culturale și fundamentale de a le Provinciei mitropolitane. Cum vine Dsa acum și susține astfel de falsități în o scriere, menită să servească de informațiune fraților de dincolo? Și cum crede, că Arhiepiscopii bisericii noastre ca *subordonați* ai Primatului din Strigon, asistă la conferențele Episcopatului catolic, când ei numai în chestii de interes general al bisericii catolice ori de celea comune, pot lua parte la acele conferențe?

Se vede însă că dl Lascu nu se prea singisește să caute adevărul, chiar și lucrurile pe cari le știe, le prezintă fals cu intenția vădită de a disqualifica pe Arhiepiscopii noștri și biserica unită. De aci contraziceri evidente dela o pagină la alta, neadevăruri cu duimul și situații fals văzute prin prisma nespuse de neagră, prin care se face, că privește. Și pe când față de Arhiepiscopii noștri, de abia își termină invectivele pline de răutate pe cinci pagini, cu biserica ortodoxă, — căreia aparține — termină în o pagină. Și aci, vina e a guvernului în Arhidieceză, a protop. Roxin în dieceza Aradului și a „aventurierului Burdea” în a Caransebeșului. În colo nimic, decât „unele simptome îngrijitoare.”

Și noi credem, că greșelile acestea au fost motivul, pentru care presa noastră n'a insistat de loc asupra acestei scrieri. Au remarcat apariția ei, n'a găsit însă nici una un singur cuvânt, ca să apere biserica unită, deși chiar de unăzi „Tribuna” strigă contra celor ce fac proselitism și „Libertatea” dela Orăștie îi țineă isonul. Se înțelege, aceea care suferia, nu era biserica unită, dacă ea ar fi fost, ar fi tăcut mai tare ca peștii „fără glas.”

Obiectivi, cum ținem să fim totdeauna, recunoaștem temeinicia celor spuse de dl Lascu în partea ultimă a scrierii sale. Primejdia ce ne amenință prin colonizări, învrăjbirea forțată cu celealalte naționalități din patrie și ruina economică a țaranului, să ne deștepte și să ne facă a ne gândi asupra viitorului. Autorul recomandă foi periodice culturale și sociale, întărirea și sporirea clasei de mijloc și îmbunătățirea stării economice a țaranului.

Regretabil, că dnul Lascu, care e un fervent naționalist, nu poate scăpa de greșelile, cari sunt așa de comune coreligionarilor Dsale și mai regretăm, că am fost nevoiți să ridicăm glasul nostru contra acestei scrieri a dsale, care chiar pentru menirea sa informativă, trebuia ferită de aceste defecte, care îi detrag așa de mult.

Restă să ne ocupăm și de un articol apărut în „Gazeta de Duminecă” dela Șimleu, care merită această atenție, nu pentru că e

iscălit de dl Andreiu Pora, inv. dir. Cluj, ci pentru că nu e bine să lași oamenii să se prea încreadă.

Ocupându-se de soarta școalelor pe urma noilor legi ale lui Apponyi și de pericolele, cari vor urma deaci, află vina principală în clerul nostru, pe care îl descrie în nește colori admirabile (!) Se scoatem câteva exemple:

„Clerul nostru care și-a exercitat jurisdicțiunea asupra școalelor noastre, a fost lipsit cu desăvârșire de spiritul conducerii și dezvoltării sănătoase, n'a avut inimă curată de multe ori, față de școală și de slujitorul ei, i-a lipsit energia ce să pretindea față de loviturile ce să îndreptau din vreme în vreme, nu i-a dat nicidecum atenția cuvenită și a făcut de multeori abuz de numele de „superior” al școalei și al învățătorului.

„Pedagogiile noastre cari aveau să dea contingentul de învățători, și cari sunt toate sub „comanda” clerului, nu au fost și nu sunt nici pe departe îngrijite cum trebuie. Iar în istoria școalelor noastre populare, nu te întâlnești cu vre-o fundațiune mai însemnată pentru ajutorarea lor, ci singurul caz este acela ce s'a făcut în timpul din urmă de cătră A. Frâncu.”

și termină apoi:

„Ca să nu fim loviți de o nimicire totală să cere ca toți fii neamului să-și angajeze puterile în serviciul școalelor noastre, ca superioritățile noastre să nu admită nici cea mai mică nedreptate ce ar cercă se ni-să facă, să lucreze cu energia ce o cere toate cauzele singuratică, cât și cauza generală, să întocmească institutele de creștere ale învățătorilor și să disciplineze pe preoțimea satelor care să perde în interesele materialismului egoist, pentru care și poporul să înstrăinează așa de tare de biserică și de școală mai ales. Iar învățătorilor noștri facă-le dreptatea și respecteze-i mai mult pentru că să nu aibă nicidecum anză de a să muia în inimă, caracter și simțeminte.”

Nu ne mirăm că dl Pora cutează să scrie așa: a fost doară elev a pedagogiei din Blaj, de sub comanda canonicului Muntean, — a beneficiat din stipendiile mitropolitului Vancea și a slujit la școala pusă sub conducerea protopopului Dăianu, — ne mirăm că „Gazeta de Duminecă” a permis să se palmuiască așa istoria noastră culturală întregă, de nește indivizi fanfaroni, fără cultura, ce și-o închipue, că o au, și cari nu văd, că singuri ei sunt vina, că poporul nu e încântat de rezultatele școlii, astfel nu prea se aruncă în foc pentru ei, și cari foarte adese sunt șerpi crescuți în sân, trădând cele mai scumpe ale noastre așezăminte, ca ei să scape!

## SPICUIRI.

### Campanie detestabilă.

Am arătat în nrl 20 al foii noastre, cum frații neuniți de aci, neputând răspunde cu argumente serioase, rezultatelor, la cari a ajuns păr. Bunea în scrierea istoriei veacurilor trecute, special în ce privește mult trimbițata chestie a Mitropolii vechi ortodoxe, — au recurs la arme necinstite, intrigând în fel și formă contra dsale, ca să nu ajungă cumva membru ordinar al Academiei române.

Răutatea oamenilor a mers și mai departe. Văzându-se în primejdie, au început atacul contra întregii biserici unite, pogrindindu-o și prezentându-o ca pe maghiarizatoarea Românilor de aci.

Atacul l-a dat demodatul avocat „Baba Novak“ în „Epoca“ dela 23 April v. Înălțând până la ceruri biserica ortodoxă, „care a rămas cetatea neînvingătoare a limbii și naționalității române și e și azi catena cea mai tare a unității neamului românesc, după toată suprafața pământului! În același timp atrăgând atenția asupra propagandei catolice și provocând Episcopatul ortodox să i-se pună în potrivă, iar guvernul, — ori care ar fi, — să întărească și apere biserica ortodoxă.

La acest articol fulgerător, răspunde „Voința națională“ dela 25 April v. mai ales pentru aceea, că observă în reînvierea pericolului papistaș (?) o nouă armă de a opoziției tachiste.

Reflecția „Voinței“ e pacinică, ea întreabă pe „Baba Novak,“ că Unirea unei părți din Români i-a depărtat dela naționalitatea românească sau i-a rupt din catena unității neamului? „Pentru cine știe cât de puțină istorie, mi-se pare, că e lucru neîndoișos, că tocmai unirea cu Roma a dat cel mai puternic avânt ideii naționale românești, deșteptându-o pretutindenea, cei cari s'au întors dela învățături la Roma.“

Acestea reflecții inofensive a aprins deodată și pe tachisti și pe ovrei. Da, da! să mă credeți! Ortodoxii ovrei sau viceversa, dela „Adevărul“, în nrl dela 1 Maiu v. au dat un strigăt de alarmă că „trinitatea Bunea—Iorga—Bianu plănuește catolicizarea tuturor Românilor,“ iar prof. Dumitru Stănescu în „Ordinea“ dela 8 Maiu v., sare întru apărarea „Babei Novak“ (să mi-se ierte schimbarea sexului, dar se mai potrivește) debitând la rândul său o nouă serie de inexactități. La acest articol, scriitorul acestor șire a răspuns în „Voința“ dela 20 Maiu v.

N'aveam de gând să reproduc și în „Unirea“ acest răspuns și cel următor, dacă nu observăm, că dl Stănescu încă reproduce articolii săi în „Școala și Biserica“ de pe Maiu și Iuniu.

Iată ce am scris în „Voința“:

**Biserica noastră.** Un prietin din București îmi trimite un ex. din ziarul „Ordinea“ dela 8 curent, și-mi atrage luarea aminte asupra unui articol cu titlul de mai sus, iscălit de: „Dumitru Stănescu profesor“.

Îmi pare rău, că n'am urmărit în-sămănările institutului meteorologic din ultimele zile, dar multă căldură și mare fierbințeală trebuie să fie la dvoastră de creerii mai debili încep a se înmuia și oamenii cu mai puțin spirit își pierd ori-ce putere de gândire.

Pentru Dumnezeu, cum mai poate susține cineva, care mai iscălește și profesor, că: „în ceea-ce privește limba slavonă în biserica noastră, deși în parte a cam îngreunat răspândirea culturii, totuși ne-a adus atâtea servicii,“ că merită toată recunoștința noastră?“

Auziți, că numai în parte a împiedecat cultura și că de aceea merită recunoștința noastră, căci ne-a adus atâtea servicii, ales ne-a ferit de-a fi înghițiți și nimicți ca națiune. Toate concluziile cercetătorilor limbii și istoriei biserecei române de până acum, sunt spulberate de asertul dlui profesor Stănescu, care, de nu mă înșel, a râvnit odată și după un post de profesor universitar! Halal de așa profesor!

Mai jos ne explică d-sa care e motivul acestei concluziuni îndrăznețe: năcazul, că

„Voința aduce laude Unirei românilor din Ardeal cu biserica Romei, laude nemeritate, fiindcă nu sunt, în conformitate cu „adevărul istoric“ și „pentru că este periculos nouă, ca națiune să se acrediteze și să se formeze curente favorabile altei confesiuni“. Și continuând, dl profesor, povestește, că nobilimea unită din Ardeal s'a maghiarizat, că azi, chiar, elementele unite în majoritatea lor pierd sentimentele românești și se maghiarizează, că nu e adevărat, că uniții „sunt promotorii ideii naționale la noi,“ din contra uniții, cari au urmat după Micu, Șincai, Bob, „și cari formează azi pătura conducătoare a Românilor uniți, — fiind crescuți într'o școală de fanatism intolerabil și cu un sentiment național șters — nu pot corespunde nici celor mai puțin pretențioase cerințe naționale.“

Să-mi dați voie, dle director, să-mi exprim suprema mea mirare, că într-o țeară soră, unde din fericire trăiesc mii de Români uniți, trecuți acolo din Transilvania, — că într'un timp, ca acesta, unde e vorbă numai de istoria celor ultime două veacuri, un profesor poate fi așa de ignorant și poate debita atâtea prostii! N'a auzit d-sa nimic de giganticele figuri: Inocențiu Clain, Vulcan, Șuluț și Vancea? N'a cetit nimic de luptele politice ale Românilor din Transilvania, de procesul Memorandului, de Dr. I. Raț, Gheorghe Pop de Băsești, Dr. Vasile Lucaciu, I. Coroian, Dr. T. Mihali, preotul Domide, Septimiu Albini, sufletul acelor lupte naționale, cari au fost osândiți la doi, trei ani de închisoare?

De deputații Dr. Maniu și Dr. Vaida, cari sunt fala parlamentului, și sunt toți uniți, n'a auzit? În literatură, n'a cetit ori auzit ceva de Tim. Cipariu, Porcius, Andrei Mureșian, canonicul Moldovan, canonicul Bunea, Iosif St. Șuluț, Ion Bianu, poetul Coșbuc, și mulți alții, a căror nume îmi scapă?

Se poate atâtea ignoranță la un profesor? Se poate susține atâtea prostii acum, când la expoziția națională dela București atâtea am trecut Carpații și atâtea ne-am văzut și ne-am cunoscut?

Se poate supune, că Biserica din Blaj a introdus la săvârșirea liturghiei „o mulțime de inovațiuni catolice, cari fi depărtează de biserica ortodoxă?“

Poate spune cineva cu atâtea obrăznicie, „că numărâși preoți (se înțelege români) și ținuturi întregi de uniți au cerut să li-se îngăduie a face slujbă în limba ungurească, ne mai fiind în stare a sluji în limba română,“ — și se publice cu litere cursive sfruntata minciună, că la instalarea episcopului Radu au luat parte numai episcopi catolici maghiari?

E așa de mare ușurința cu care dl acesta vorbește de Români uniți și de unire peste tot, încât se pare că nici n'a văzut vre-un unit, nici n'a cetit nimic de ei și biserica unită.

E nespus de trist, că un pretins om cu carte poate pune pe hârtie atâtea neadevăruri despre frați de ai săi.

La acest articol revine dl Stănescu, de astădată sub linie, în nrl din „Ordinea“ dela 26 Maiu v. și crezând poate, că n'a spus destule neadevăruri, le mai îngroașe.

Ziarul „Secolul“ dela 25 Maiu v. ține să spună și el un cuvânt și-și râde de „imprudential“ care a reluat vechiul clișeu cu Biserica noastră etc. dar nu-i place nici de ceea ce am scris eu. La aceasta am răspuns în nrl dela 18 Iunie v. Las să urmeze și acest articol, cu introducerea curioasă și nebasată, ce i-o face „Secolul“:

**Propagandă clericală catolică printre Români gr.-or.** Publicăm din spirit de imparțialitate următorul articol al unui ardelean din Blaj, în chestiunea proselitismului catolic, menținând însă integral modul nostru de vedere exprimat în „Secolul“

de atâtea ori, că e timp pierdut de a discută importanța retrospectivă a Unirii cu Biserica catolică, pe cum și că a trecut timpul de o nouă alipire de biserica Romei, tocmai azi, când Papa a pierdut tot prestigiul său medieval. Afară de aceasta noi nu suntem partizanii catolicizării și mai departe a fraților noștri de peste munți, dat fiindcă un greco-catolic se poate face mai repede magiar, decât un ortodox. (Urmează articolul).

**Dușmanii noștri.** Regret foarte mult, că numai acum am primit dela un prietin din București câteva ziare, care continuă să se ocupe cu biserica românească, pogrind cu vădită răutate biserica românească unită din Transilvania și Ungaria.

Răspunsul dlui prof. Stănescu din „Ordinea“ Nr. 145 nu mă turbură, dsa continuă a spune neadevăruri, după cum voiu dovedi. Mă turbură însă primul dv. articol dela 25 Maiu în care cercați să bagatelizați răspunsul meu dat dlui Stănescu și publicat în „Voința Națională“ dela 20 Maiu.

Să-mi dați voie, dle director, să revin în câteva rânduri.

E istoricește dovedit, că pe timpul turburărilor reformatrice, când Români de peste Carpați aparțineau numai bisericii ortodoxe, catena cari fi ținea de naționalitatea lor românească eră așa de neputincioasă, cât se pierdeau în marea nobilimei magiare. Și cum ar fi putut deșteptă în ei sentimente de mândrie națională, masa preoților ignoranți, ori biserica cu limba ei slavonă? E trist, dar foarte adevărat! Cu unirea Românilor ardeleni, fiii acelor credincioși, au primit permise să cerceteze școlile din patrie, înaltele institute culturale din Viena și Roma, și mai ales aci în Roma li-s'a dat tinerilor Români cea mai fericită ocazie să vadă urmele, cari povesteau de marii și puternicii lor strămoși — și reînforși acasă, să predice de pe amvonul bisericeii, ori de pe băncile școlii originea lor romană și legătura lor de sânge cu puternicile popoare de viță latină. Cine poate negă, că nu la Blaj s'a deschis prima școală românească? că de aci — dela această Atenă a românismului, — cum li zicea Odobescu, cei trei luceaferi Șincai, Maior și Clain, n'au împrăștiat în întreagă românimea, razele culturii și a deșteptării naționale?

Istoria acestei deșteptări începe de abia de 200 ani, ea se face de preoții călugări dela Blaj, aparținători bisericeii unite și astfel e de a se mulțumi numai ei. De ce înainte de episcopul Clain, nu se aude glasul nici unui român, pentru apărarea neamului său? De ce numai episcopul unit Aron și Grigore Maior continuă lupta începută de înaintașul său? de ce numai fiii acestei bisericeii au luptat totdeauna cu mai multă desinteresare, și cu mai înfocat entuziasm pentru biserica și limba lor?

Eu nu vreau să detrag nimic bisericeii ortodoxe, dar poftesc, ca nimeni să nu falsifice istoria atât de curată și evident adevărată!

D-ta te superi, că i-am spus dlui Stănescu vorbe grele, dar ce vorbe poți să-i spui unui om, care plesnește adevărul în față, cu un cinism revoltător? o adevărată manoperă de takisf!

D-sa afirmă, că nobilimea română unită din Ardeal s'a maghiarizat, că chiar aci elementele unite își pierd sentimentele românești și se maghiarizează, că n'au sentimente naționale — și d-ta dle director și toți cărturarilor de cinste din România, știți că acestea sunt cele mai sfruntate neadevăruri. În „Voința“ am adus un întreg catalog de nume celebre românești, cunoscuți, ca mari naționaliști ori mari luptători cu condeiul pentru limbă, neam și biserică, și dl Stănescu se face surd!

D-sa susține, că în biserica din Blaj, la săvârșirea liturghiei s'a părăsit vechiul obicei de slujbă al bisericeii ortodoxe și s'a introdus inovații catolice, — că ținuturi întregi de români uniți au cerut leturגיע

magiară, — și d-ta te turburi, ca unui astfel de om nu i-se mai poate vorbi cu calmitate. Iată mă leg, să plătesc cheltuiala unei comisii de preoți și ziaristi cari mergând la Blaj, vor putea să constate acest lucru.

(Va urmă.)

## REVISTE.

**Afaceri interne.** „Tribuna“ publică știrea absolut autentică, că Majestatea Sa a respins din nou, ni-se pare acum a treia oară, proiectul prezentat de contele Andrassy relativ la votul universal. Urmarea ar fi remaniere ministerială, eventual o nouă împărțire a portfoliilor sub prezidența lui Apponyi.

## Asociațiunea la Crăciunel.

Ca o întregire a raportului nostru așa de scurt — din lipsa de spaț din numărul trecut, mai dăm următoarele. Expoziția, ce s'a aranjat în o chilie a școlii, a fost pe cât se poate de frumoasă și bogată; un lucru singur ne-a bătut la ochi: cămeși bărbătești n-am văzut espuse. În schimb au fost alte lucruri, covoară, măsurite, ștergere, perini, cămeși muieresti, cătrinte, străiți, obiecte de lux lucrate pe pânză de casă. A fost și un prapor (lucrat de doamna preteasă Hârșan din Cenade). E un merit al familiei părintelui Laț, că expoziția n-a fost locală, ci — cum am zice cercuală; — au avut obiecte foarte frumoase, cu motive românești, dșoara Horșa din Bia, domnișoraele Costea din Spini, doamna învățătoareasă Mărian din Bucurdea. E un merit al inteligenței din Crăciunel și Bucurdea aranjarea așa de drăguță a expoziției, ce făcea cinste unui oraș românesc cât de mare. Țărancele noastre au avut prilej să vadă aici, ce mult se prețuește lucrurile de mână curat românești și aceasta va fi un îndemn pentru ele să lucre în direcția această și mai cu drag.

Sara deși cu toții eram obosiți de lucrurile de peste zi, ne-am recreat pe deplin la producțiunea teatrală. Dșoara Aurelia Laț a declamat cu mult sentiment Misionarul de George Simu poezie aleasă de tot potrivit pentru adunarea Asociațiunii. Cu multă pricepere ne-a prezentat dl învățător Iosif Mărian pe Țiganul la cununie. După prelegerea foarte frumoasă ce a ținut-o Dsa despre urmările rele ale beției, sara ș-a mai câștigat stima publicului și în pieze teatrală; fie-i spre laudă, că s'a trudit mult pentru sărbătoarea aceasta. Foarte bine au jucat teatru dșoarele Eliza Dănilă, Cornelia și Aurelia Laț, Maria David, asemenea și domni Șuteu, Comanescu David, Herlea și Mărian.

Să aranjezi pe sate o expoziție așa de frumoasă, o bină așa de chindisită și bine ajustată, și un teatru destul de greu (Drumul de fier de V. Alexandri) pretinde o multă trudă și osteneală. Mulțămirea oaspeților să fie spre bucuria celor ce mult s'au trudit pentru sărbătoarea aceasta culturală, ce a reușit așa de bine.

## Concurs de primire

în Seminarul junimei române greco-catolice stud. din Blaj.

1. Părinții, cari voiesc să-și așeze băieții pe anul școl. 1908/9 în Seminarul junimei române gr-cat. dela gimnazul gr-cat. din Blaj, prin aceasta sunt avizați, că termenul concursului de primire (se primesc numai gimnaziști) este 14 August n. Cererile de primire sunt a se adresa Preaveneratului Consistor Metropolitan din Blaj, și în ce privește pe băieții, cari în anul școl. trecut nu au fost elevi ai Seminarului junimei, cererile au să fie instruate cu estras de botez, testimoniu de pe anul școl. trecut și atestat de revaccinare. În cerere părinții sau îngrijitorii au să-și însemne locuința și posta ultimă cu acuratețe și să declare, că cunosc pe deplin toate condițiunile de primire și se obligă a le împlini pe toate. Ca rezoluțiunile să se poată expeda francate, petenții sunt rugați să alăture marcele postale de lipsă.

2. Pentru elevi sunt a se plăti 300 cor., pentru cuartir, vipt, luminat, spălat, încălzit, scaldă și în caz de lipsă medic și medicină; 8 cor., ca taxă de înscriere pentru cei-ce vin pentru întâia dată în Seminarul junimei, și 6 cor. pentru scrobitul rufelor. Taxa de înscriere și de scrobitul rufelor are să se plătească întreagă deodată cu ocaziunea înscrierii; iar suma de 300 cor. în două, respective în patru rate anticipative. — În caz de două rate, rata primă va fi de 150 cor. și se va plăti în 1 Septembrie, iar rata a doua iarăși de 150 cor. și se va plăti în 1 Februarie. În caz de 4 rate, rata primă va fi de 80 cor. și se va plăti în 1 Septembrie, a doua de 80 cor. și se va plăti în 15 Noembrie, rata a treia de 70 cor. și se va plăti 1 Februarie, iar rata a patra de 70 cor. și se va plăti în 15 Aprilie. Sumele acestea sunt atât de mici încât numai primindu-se regulat și anticipativ pot satisface atâtor trebuințe împreunate cu susținerea și îngrijirea elevilor. Altfel rectorul va fi silit să dimită pe elevii ai căror părinți sau îngrijitori nu-și vor solvi ratele la timp.

3. Elevii vor avea să aducă cu sine: a) o carte de rugăciuni; b) 4 părechi de schimburi de pânză sau giolgiu, bune; c) cel puțin 6 batiste; d) 2 părechi de încălțăminte și cel puțin patru părechi de ciorapi sau de obiele; e) 1 saltea (sac de paie) și 2 lepedee (cearsafuri) de pus pe saltea; f) 2 perini și 4 fețe de perini; g) 1 țol sau plapomă și 2 lepedee de plapomă; h) 2 lepedee albe de giolgiu pentru coperirea patului (de lână și colorate nu sunt bune, căci nu se poate ajunge la uniformitate); i) atâtea bilete (formatul biletelor de vizită), câte bucăți de rufe, veșminte și încălțăminte au; l) 1 cuțit, 1 furcuță, 1 lingură, 1 păhar și cel puțin 3 serviete; m) 1 perie de veșminte și 3 perii de încălțăminte; n) cel puțin 3 ștergere și 2 pepteni, unul des și altul rar. Pe rufe și pe veșminte trebuie cusut întreg conumele și cel puțin litera inițială a numelui de botez. Rufele și veșmintele netsemnate vor fi răsprinse.

4. Elevii vor avea proviziunea întreagă și anume: a) locuință în sale mari, sănătoase, luminoase și provăzute cu toate cele de lipsă; b) vipt întreg, adecă dejun, prânz, ojină și cină. La dejun vor avea lapte cald

cu pâne, la prânz 2—3 feluri de mâncări, la cină 1—2 feluri. La prânz în zile de dulce va fi supă cu carne cu sos și mâncare groasă cu carne, eventual zamă acră cu carne și mâncare groasă cu carne sau friptură cu garnitură, iar în zilele de post supă de legume, mâncări făcute cu lapte, brânză sau oue; Dumineca și în sărbători și prăjituri. La ojină pâne cu poame ori alte asemenea. La cină în zilele de dulce va fi friptură cu garnitură sau mâncare groasă cu carne, iar în zilele de post mâncări făcute cu lapte, brânză sau oue. e) Spălatul eventual și scrobitul rufelor. d) Luminat în timpul recerut. e) Încălzitul în timp de iarnă. f) În caz de boală medic, medicamente și îngrijirea de lipsă. g) Scaldă caldă în timpul iernii, amăsurat prescrișelor igienii. Afară de acestea superioritatea se va îngriji, ca elevii mai slabi în studii, pe cât se poate să fie ajutamați în studiu.

5. Părinții în decursul anului școlastic să nu trimită bani la adresa sau la mâna elevilor, ci banii să vie la adresa superiorității, carea se va îngriji să le procure revizitele de școală, cărțile și celelalte lucruri de lipsă. De asemenea să nu le trimită nici mâncări, căci Seminarul îi prevede cu cele de lipsă. Mâncările pe cari părinții cu toate acestea le-ar trimite fiilor lor, se vor împărți între toți elevii, iar în caz de evantitate mai mică între conșcolarii respectivului sau respectivilor elevi.

6. Părinții sunt avizați, că trebuie să răspundă pentru eventualele stricăciuni făcute de fiii lor și să le rebonifice. De sine se înțelege, că pentru obiectele, ce se strică prin folosință, fără vina elevilor, nu se va cere nici o desdaunare.

7. Elevii se vor prezenta în 1 Septembrie n. înaintea superiorității seminariale însoțiți de părinții sau îngrijitorii lor, unde vor plăti taxele de lipsa, vor da în samă obiectele și li-se va designa mobilierul destinat spre folosință.

Blaj, 20 Iulie 1908.

Dr. Vasile Suci, u,

rectorul Seminarului junimei române gr-cat. stud. din Blaj.

## Convocare.

În senzul §§-lor 23 și 25 din statute membri Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român se convoacă la

### Adunarea generală ordinară

în Șimleu, în zilele de 7 și 8 August n 1908.

Programul adunării este:

#### Ședința I.

Vineri, la 7 August n. la oarele 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Înscrierea delegaților prezenți.
3. Raportul general al Comitetului central.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
  - a) exeminarea raportului general;
  - b) cenzurarea socotelilor anului 1907 și a proiectului de budget pentru anul 1909;
  - c) înscrierea membrilor.

5. Prezintarea eventualelor propuneri.<sup>1)</sup>
6. Conferență literară de Octavian C. Tăslăuanu.

### Ședința II.

Sâmbătă, la 8 August n. oarele 10 a. m.

1. Conferență economică de R. Simu.
2. Rapoartele comisiunilor.
3. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1909.
4. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal.
5. Închiderea adunării generale.

Sibiul, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută la 25 Iunie 1908.

Iosif Sterca Șuluțu, m. p.

prezident.

O. C. Tăslăuanu, m. p.

secretar.

## Noutăți.

Regele Carol, răcindu-se este de câteva zile în pat. Medicul curții i-a prescris repaus complet. Regele s'a răcit când cu vizita arhiducelui Leopold Salvator.

Din Arhidieceză. Cu terminul de 10 Aug. n. se escrie concurs pentru câștigarea alor 3 stipendii de câte 200 cor. din fundațiunea mitrop. Vancea. Cei ce primesc stipendiile acestea sunt obligați să studieze la gimnaziul din Blaj și să locuiască în internatul ridicat de marele fondator. — Cu terminul de 20 Aug. se deschide concurs pentru ocuparea parohiei *Silvașul-român* (Tr. Uioara) cu venit congrual de 358 cor. și a parohiei *Șermășel* (Tr. Catina) cu venit de 650 cor.

Din dieceza de Lugoj. *Schimbări în cler*: *Silviu Pojar*, preot nouchirotonit a fost dispus de administrator parohial la Siciș. *Ariton Mișia* administrator la Gioagiul inferior. *Teofil Crișan* paroh în Ohaba-for-gacs a fost trecut la parohia Perul și în locu-i numit ca administrator *Alexand. Ghelner* preot nouchirotonit. *Ioan Răhăian*, a fost dispus administrator la Icloda. — *Pensiuni*. Pe an. crt. preoții deficienți ai diecezei (10) primesc 2010 cor. ca pensune. Ajutoarele sunt de 160, 200, 302 și 400 cor. Orfanilor și văduvelor de preoți li-se împărtășc pe an. crt. aproape 9000 cor. ajutoarele sunt de 80—470 coroane.

*Hymen. Iariv Moldovan*, culegător-tipograf și *Eugenia Iliș*, logodiți.

<sup>1)</sup> Eventualele propuneri au să fie prezentate în scris prezidiului „Asociațiunii“ (în Sibiul, Strada Morii Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Logodnă. *Aurel Păculea*, teol. abs. și *Olimpia Popa* din Cergăul-mare, logodiți.

„Deșteaptă-te Române“ prigonit. Mai azi iarnă cu prilejul unui bal, ca după datină, la închierea pauzei muzica a cântat „Deșteaptă-te Române.“ Câțiva oaspeți cari petreceau la o masă, s'au sculat în picioare și-au ascultat cântarea stând. Câțiva ungurași cari încă erau în sală, au văzut îndată în aceasta o demonstrație, au simțit sub picioare cum se clătină statul în putredele-i balamale, și-au făcut arătare. Procurorul dela Albajulia a găsit vreme cu prilej, să-și câștige merite și a redactat o strașnică acuză contra câtorva domni și dame din societatea blăjană. Senatul de acuză a Tribunalului pertractând Joi afacerea, a luat în considerație excepțiunile prezentate de distinsul avocat și deputat Dr. Maniu și a scos de sub acuză pe toți, respingând pe procuror.

De catastrofe capitala și provincia a avut parte. În flacări printre ruinele afător averi îngrămădite s'an prăpădit mulți oameni. Ori cât de mari să fie acestea nefericiri însă totuși cât de mici apar ele în comparație cu nefericirile provenite din nervositate și din morburile urmate de aceasta. Dacă s'ar ceti instrucția despre modul de cură electric și s'ar ținea sfaturile din ea s'ar vindecă în timpul cel mai scurt. Aceasta broșură se trimite gratis ori cine ar cere-o dela Institutul de medicină *Electro-Vitalizer*. Budapesta Karoly körút 2.

Petreceri. Inteligența română din Murăș-Ludoș și jur invită la petrecerea de vară, ce o va aranja Duminecă la 2 Aug. n. 1908, în favorul școalei gr-cat. din loc. Cu această ocaziune se va ținea și adunarea despărământului XXV al „Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român“ precis la 5 oare p. m. în școala greco-cat. din loc.

Numărul jubilar al „Gazetei.“ Zilele acestea am primit un preafrumos volum 8° de 132 pag. cu o copertă compusă din frunze de lauri, cuprinzând numărul jubilar, edat de „Gazeta Transilvaniei“ din prilejul aniversării a 70 dela apariție. Acest prețios op., al cărui cuprins îți pune în față prin bucățile literari, cât și prin ilustrațiile foarte succese, istoria ultimului veac de suferințe, bogat în fapte și oameni mari. E greu să faci o selecțiune a cuprinsului. întreagă publicația, care are forma unui elegant album. nu-i permis să lipsească din casa nici unui cărturar de ai noștri; noi îl recomandăm cu toată căldura.

Necrolog. † *Rozalia Teotelecan* născ. *Selagean*, preoteasă în Tăuț, după un morb scurt, provăzută cu Sf. Sacramente, a repauzat în Domnul Duminecă în 12 Iulie n. 1908.

*Odihnească în pace!*

## Publicațiune de concurs.

Pentru a îndeplini postul de vice-notar în comuna Orlat, devenit vacant în urma pensionării, public concurs.

Cei-ce doresc a ocupa acest post, având calificațiune notarială legală, au a-și înainta cererile la subsemnatul Oficiu până în 25 August n. la oarele 5 p. m. și anume aceia care sunt în oficiu, prin acesta, iar care nu sunt în oficiu, prin autoritatea lor locală.

Cereri sosite după termin, ne instruate în mod recerut, ori care nu sunt înaintate cu mijlocirea autorităților, — nu le vom considera la candidare.

Salarul fundamental e 1000 cor. și vice-notarului îi compet venitele laterale conform statutului de organizare a comunei.

Săliște, în 20 Iulie 1908.

(27) 1—3

Primpretorul cercual.

30,000 Cor.

Garanță de curățenie.



In culină și în casă

să pot curăți și spăla toate cu

săpunul **HIRSCH** alui **SCHICHT**.

El este rezultatul unui studiu serios de ani de zile. Poșede o extraordinară putere de curățire — și nu conține nici un fel de element ce ar atăca obiectul ce să spală. Drept aceea să poate folosi ori și unde și chiar și acolo unde săpunul comun nu să poate folosi și unde trebuie o deosebită grijă.

(21) 1—8

## M. BOHN și SOTII

NAGYKIKINDA și ZSOMBOLYA.

Cel mai bun stabiliment de acest soi în întregă Austro-Ungaria.

Fabricele de cărămidă ale lui Bohn

în CHICHINDA-MARE și ZSOMBOLYA.

Fondată în 1864. — Referințele cele mai de frunte.

= Productul anual 50 milioane =

țigle de siguranță din fabrica lui Bohn.

OXID DE FIER roșie naturală sau cătrănit.

== PRODUCTE: Țigle licențiate de coperiș. ==

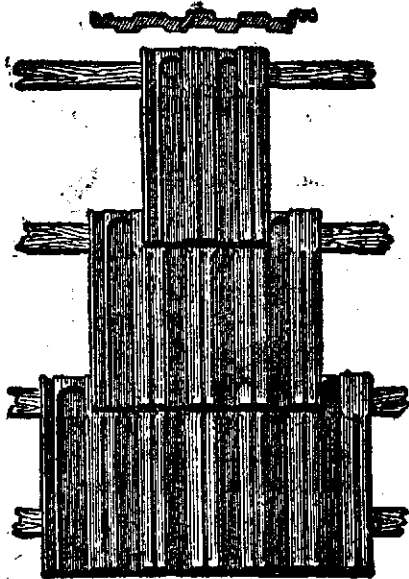
== Coperișul cel mai ieftin și mai frumos. ==

Preț-curant și mostre trimitem, la cerere, gratis și franco.



Product din Chichinda-mare  
Țigle licențiate de siguranță fabrica Bohn, Nr. 272.

(26) 1—10



Product din Szombolya.  
Țiglă de coperiș, licențiată Nr. 253.

## Partea literară.

### Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare)

27

Amândoi apucară pe o potecă îngustă, carea conducea, prin o pădure seculară, drept în jos. Cu cât pătrundeau mai departe, cu atât devenea poteca mai țâpișă, cu atât mai sălbatică pădurea și cu atât mai prăpăstioase și mai colțuroase stâncile. În grija lor de a nu cădea, ei nu observară, cum dinapoia lor pocnea câte o creangă, uscată sau se desfăcea câte o peatră și se rostogolea în jos.

Pharax a avut noroc; el a văzut pe cei doi dispărând în pădure și se luă după dânșii.

Cu cât Sigrun și Plautus înaintau mai departe, cu atât pătrundeau mai deslușit la urechile lor un durdui și un văjiit grozav, încât se putea crede, că munții se prăbușesc peste olaltă. Când au ajuns jos, Plautus recunoscu cauza zgomotului celui grozav. Luna se vedeă pe cer și ea își revărsa lumina cea albă peste întreagă regiunea, carea apărea ca învăluită într'un văl de zăpadă. Dinaintea lor zăcea oglinda lucitoare a unui lac, a cărui suprafață părea ca un ochiu uriaș întunecat; arbori înalți își aplecau coroanele lor de asupra apei și-și scâldau ramurile ciclopice în valurile cele albe de spumă, pe cari pluteau nenumărate flori de apă. Imprejur se ridicau păreți uriași de stânci, cari închideau apa, ca într'un bazin uriaș.

De pe stânca din față se rostogolea în bazin un torent de apă, cu o putere așa de mare încât valurile acestuia se ridicau văjiind în înălțime, producând un fel de ploaie albă și aieptând-o cătră piscuri, unde plutea în aer, ca un nor alb.

Un zgomot asurzitor se ridică din adâncimea apelor și se întărea prin ecoul înșutit al păreților de stâncă.

Plautus se uită pimit la acest joc miraculos al naturei, carele nu avea seamăn în lume.

Deodată fu cuprins de un gând ciudat. „Dacă aceasta,” cugetă el, „ar fi vocea (unui) Dumnezeu, carea vorbește din înălțimi și din adâncimi: cât de puternic și demn de adorare ar trebui se fie Dumnezeul acesta! Și cât de mici și amărăți sunt, din contră, zăii cei slabi ai Romei! Adevărați pitici!...”

Sigrun îl smulse din gândurile acestea; ea trase din tufișul cel des o luntre și se urcă într'însa, dimpreună cu Plautus. Ea văslu cu putere, încât luntrea înaintă ca o săgeată peste apa cea lucie. Sigrun îndreptă luntrea pe lângă păretele cel din dreapta, spunând lui Plautus, că în mijlocul lacului se află o văltoare teribilă, carea înghite tot ce-i vine în apropiere. Cine nu cunoaște secretul lacului, și totuși se încumetă a luntri pe el, acela este pierdut fără scăpare.

„Atunci comoara voastră e bine păzită,” zise Plautus. „Dar unde îndreptă luntrea?”

„Prin cataractă,” zise Sigrun scurt și apăsa vâslele cu putere. Zgomotul cataractei eră amețitor, zdrobitor și Plautus își închise involuntar ochii. Atunci el simți o lovitură vehementă, carea pe un moment îi nimeri corpul întreg, și totodată auzi râsetul vesel a Sigrunei.

„Am trecut,” zise ea, și în întunecimea carea îi încunjură el nu văzu decât fața ei albă și brațele cele luminoase. Un farmec particular îl cuprinsese în apropierea acestei fete; el se simți atras cătră dânsa, și totodată și respins. În putere și curagiu ea sămăna unui bărbat și totuși eră iarăși așa de delicată, așa de castă, ca o fată. Deși eră frig, el asudă și capul îi văjiă. Văzu brațele ei albe, cari păreau, că se întind cu dor după dânsul; simți respirația ei fierbinte, cum îi adia fața. Și el se aplecă repede înapoi, ca și când i-ar fi fost frică, ca ea să nu se atingă de dânsul.

Atunci o auzi răsând, aspru, rece, și vocea ei sună sarcastic, când strigă: „Nu aveă grije, Romanule, pericolul a trecut — pentru mine, și pentru tine!”

El pricepu prea bine aceste cuvinte cu două înțelesuri. De odată simți o durere acută: din cuvintele Sigrunei vorbeă o durere tăietoare, vocea ei sună așa de adânc, așa de trist.

„Ciudat!” gândi el. „Sunt frumoase, barbarele acestea, dar și sălbatice! Dure ca urșii — și delicate ca copiii! Oare Sigrun? — Nu, nu se poate, nu-i permis se fie!”

El suspină și când se uită în sus, i-se pără, că vede lucind o lacrimă în ochiul Sigrunei. „Sigrun,” zise el cu doioșie, „iartă —”

„Am ajuns la țintă!” zise aceasta și vocea îi sună aspru și rece.

Luntrea atinse nisipul, și Sigrun sări pe țarm; doi urși se ridicară mornăind și se apropiară de ea, gudurându-se. Din întunecime apără un bătrân înalt cu barbă argintie și cu o torță în stânga; la cingătoare aveă un cuțit lat, iar în dreapta ținea o lance uriașă. Eră păzitorul comoarei, iar Brag și Sig, cei doi urși, erau soții săi credincioși.

„Bine ai venit, stăpână,” strigă el. „De luni de zile ochii mei au dorit se te vadă. Acum, că ești aci, toate-s bune.” Pe fața sa cea aspră se cetea bucuria adevărată.

„Îți mulțumesc, fidelule,” zise Sigrun și-i întinse mâinile. El se uită la Plautus cu o privire întrebătoare, iar Sig și Brag mornăiră mănioși.

„Este trimisul împăratului,” liniști Sigrun pe bătrânul, „un bărbat fidel, carele ne aduce pacea.” Bătrânul salută pe Plautus, serios, însă nu cu dușmănie.

Acum ei pășiră printr-o despăcătură de stâncă spre o peșteră, în care se vedeă ceva sclipind: prin toate spărturile și crepăturile petrei pătrundeă strălucirea aurului și a petrilor nestimate, iar la lumina nesigură a torței, Plautus văzu, cum, pe lângă păreți, jur împrejur, stăteau lăzi mari, umplute până sus cu monete de aur, cu drugi de cositor și de argint. Apoi se vedeau lăduțe de fier pline cu mărgăritare și succin, cari împrăștiau o lucire lăncedă fosforică. Printre acestea schinteiau juvaere mari, cari stră-

luceau ca niște sorți mici, în toate colorile curcubeului.

Plautus stătea orbit și privea mirat la bogățiile imense, cari erau aci grămădite peste olaltă. „Așadar,” zise el, „aceasta este comoara regească! Intr'adevăr, cu aceasta s'ar putea cumpără o lume întreagă.”

„N-am lipsă de așa ceva,” zise Sigrun. „Sum îndestulită, dacă cu aurul acesta pot răscumpără pacea pentru poporul meu.”

În fundul peșterii ardeau două focuri, pe cari le-a aprins păzitorul, și cari revărsau o lumină porfirie peste întreagă peștera, încât ea strălucea ca un palat al zinelor.

De aci intrară printr'un gang îngust într'o a doua peșteră, carea eră și mai mare decât cea dintâi și pe carea bătrânul a luminat-o în același mod. Aci erau ascunse bogății și mai mari; arme de tot soiul, bijuterii, coifuri și scuturi de argint; pancere de aur cu rubine; mantale regești din piele de vulpe vânătă și din purpură scumpă de Sidon; tăcămuri nenumărate din aur și argint, urcioare, cești, păhare, urne mari din aur, argint și succin.

La fund zăcea un munte întreg de drugi de aur și argint, cari erau așezate ca treptele unui tron. Pe o tablă de aur, de asupra treptelor, stătea un cal alb, carele ducea pe spate o statură puternică, învăluită cu o mantauă regească. Părul și barba îi erau cărunte. O mână a călărețului ținea frâul cel de aur, iar cealaltă se răsămă pe mănunchiul sabiei. Fața îi eră ca la mumi, însă la lumina focului obrazii păreau a fi rumeni, și o adiere ușoară de curent se jucă cu firele de argint ale barbei.

Pătruși de priveștiștea aceasta, cei trei căzură în genunchi, spre a-și arată stima cuvenită față de maiestatea morții și Sigrun zise: „Vezi, Romanule, acesta este tatăl meu, regele Icenilor! El a murit prea de timpuriu. Însă a fost o moarte de erou! Pe câmpul de războiu lancea i-a străpuns inima și obrazii săi au pălit. Când eră se cadă, l-am cuprins în brațe și i-am sărutat rana! Dar spiritul său se înalță deasupra norilor, unde tronează pe un jeț de aur, după cum se cuvine eroilor. În casele copiilor săi însă numele lui răsună totdeauna, când cântărețul atinge coardele harfei.”

După aceste cuvinte Sigrun urcă sus pe treptele strălucitoare și cuprinsă cu brațele ei albe trupul cel rece și-și alipi obrazii cei înfloritori de fața sbârcită a mortului. Plautus văzu, cum luceau lacrimile în ochii ei.

Prin tăcere adâncă și prin o strângere călduroasă a mâinei Plautus respectă simțimintele ei fiешti, apoi se depărță în tăcere. Păzitorul îi conduse spre o altă eșire, unde se aflau sentinele multe. Numai aci vorbi Sigrun iarăși. „Acum ai văzut comoara,” zise ea cătră Plautus, „în noaptea următoare ea va fi împărțită și dusă la corabie. Nici un ochiu nechemat nu va vedeă scena aceasta; dar, mă jur pe capul tatălui meu: Romanul nu va fi prescurtat cu nimic! Pacea și fericirea poporului meu sunt mai mult vrednice pentru mine, decât aceste comori răci, cari au cauzat numai discordii și războaie sângeroase.”

Pharax a văzut pe Sigrun și Plautus dispărând sub cataractă și știa acum, unde se află ascunsă comoara; i-se părea ușor, se regăsească locul, și se reîntoarse repede la fortăreață, pentru a comunica soldaților săi cei mai credincioși planul cel secret, și cu ajutorul lor se ridica comoara întreagă.

Abia se inseră a doua zi, și el cu douăzeci de soldați erau la lac. Patru luntre puternice erau pregătite pentru ei.

„Pe Styx,” zise un soldat bătrân, „aci pare a fi gura Tartarului. Cum e, Pharax trebuie s'o facem?”

„Porunca divului imperator!” zise Pharax. „Gândiți-vă la răsplata strălucită, carea ne așteaptă: înainte!”

„Așadar înainte!” bombăni soldatul. „Eu însă presimt ceva rău: azi dimineață, când m-am sculat, am auzit un corb croncănind!”

„Tu însuși ești un corb bătrân,” răsă Pharax și-l bătu pe umeri. „Colo după cataractă zac munți de aur. Umpleți-vă buzunarele, până pleznesc, eu îmi voi închide ochii.”

Urletul cataractei înăbuși răspunsul soldatului; ei puseră mâna pe vâsle și ajunseră repede la mijlocul lacului; dar în curând nu mai fură stăpâni pe luntrile lor; în loc de a înainta, au fost apucați de vârtoare și ei descriau, cu iuțală vertiginoasă, cercuri tot mai mici. Abia atunci au înțeles ei pericolul grozav în care se aflau; înzădar și-au pus toată puterea, ca se devină iarăși stăpâni peste luntrile lor. Când văzură, că nu pot face nimic, se acătară desperați de luntre și priveau încremeniți în vârtoarea urlătoare, către carea înaintau cu iuțală amețitoare.

Un țipet îngrozitor, și luntre și oameni dispărură în abizul înfiorător. În dimineața următoare cadavrele Romanilor se găsiră zdrobite la marginea stâncoasă a lacului.

În aceeași noapte, când s-a întâmplat aceasta, comoara a fost împărțită și dusă pe corabia Romanilor. Plautus supraveghea împărțirea și încarcatul aurului și laudă în sine marinimoșia Icenilor, cari au dat mai mult, decât erau obligați se dee, până la revărsatul zilei s'au săvârșit toate lucrurile.

Cătră amiazi veni Suetonius Paulinus guvernorul roman; acesta era un bărbat blând și subscise cu bucurie condițiile de pace. El cercetă fusuși toate obiectele cari aveau se fie trimise împăratului, apoi scrise o epistolă către împăratul, în carea laudă marinimoșia Icenilor și curajul și prudența tribunului Plautus, recomandându-l pe acesta în deosăbita grație a Cezarului.

Deja în ziua următoare corabia avea se plece, și Icenii serbară încheierea păcii, prin o petrecere, carea ținu, până dimineața.

Plautus se retrase în curând dela petrecere; el merse în odaia sa și privi afară pe mare și sus la cerul instelat. Se gândea la patrie și înaintea spiritului său apărură fața dulce a unei fete cu ochi lucitori, cari îl priveau mari și întrebători. Astfel el nu observă, că perdeaua se ridică încet și încet și înăuntru se furișă o statură înaltă.

Deodată simți două brațe moi după grumazi și o voce dulce șopti la urechia sa: „O, dragul meu, pentru ce mergi dela mine? Nu vezi, cum inima mea amenință să se frângă? Dar ah, tu nu poți fi nimic

pentru o barbară, tu, Roman mândru! Inșă odată totuși trebuie să-ți spun, că te iubesc, mai mult decât viața mea! Odată trebuie se te cuprind cu brațul meu și se te drăgostesc — apoi se abzie! Rămas bun, Plautus, rămas bun — și se fi fericit! Gândește câte odată și la Sigrun, singuratica... la Sigrun carea te va iubi în veci! Rămas bun!”

Plautus trăsări dureros sub drăgostirile sălbaticii fecioare și totodată simți și o compătimire adâncă pentru ea. El voia se vorbească, voia se o liniștească se o mângăie. Dar atunci simți o sărutare ferbinte pe buzele sale, și ea a dispărut.

Când în dimineața următoare corabia eși la largul mării, Sigrun nu era la țarm; însă din turnul fortăreței falfăia o batistă albă, ducând Romanului ce plecă ultimele salutări ale frumoasei fiice de rege.

Corabia ajunse în pace la Marsilia; acolo deja de săptămâni manevră o corabie împărătească, sub comanda lui — Anicetus!

„În sfârșit ai sosit, tribunule,” salută Anicetus pe janele Roman. „Împăratul eră îngrijat pentru tine!”

„Poate pentru aceea te-a trimis chiar pe tine într-o întâmpinerea mea?” Zise Plautus.

Anicetus nu zise nimic, dar aruncă o privire veninoasă asupra lui Plautus. El conchemă întreg personalul carabiei pe bord și ceti o scrisoare împărătească, carea cuprindea porunca, că tribunul Plautus are să se supună întru toate lui Anicetus; corabia sa avea se plece imediat cătră Latium.

Personalul fu schimbat și Anicetus eră domn peste corabie și peste comori. „Întindeți pânzele!” demândă el. „Puneți mâna pe vâsle!” Corabia plecă

„Unde-i Pharax?” întrebă Anicetus pe tribun.

„S'a înecat,” răspunse acesta.

„Povestește!” demândă Anicetus și Plautus istorisi întâmplarea. Anicetus scutură din cap necrezător, însă Plautus, fiindcă a fost despărțit de către soldații săi, nu avea martori, cari se dovedeau adevărul cuvintelor sale.

„Dar unde este regina cea tineră?” întrebă Anicetus mai departe.

„Regina?”

„Regina Icenilor! Cea cu părul de aur! Cezarul o dorește!”

Acum Plautus se turbură. „Vorbește altcum despre princessa aceasta, ori dacă nu, pe capul tatălui meu —”

Anicetus surise satanic. „Omor! — Tradare! — Răscoală! Asta ajunge! Soldați: legați-l!”

La moment Plautus fu încunjurat de soldați și legat. „Câne!” îi strigă Anicetus, „acum ai se simțești mâna mea! Se înțelege, că ea nu este așa de moale, ca ceea a barbarei cu sinul cel alb!”

În portul dela Ostia Plautus a fost scos din căința cea întunecoasă în carea se află aruncat, și adus pe uscat. Acolo îl luară în primire soldații împăratului și îl târăiră la Roma în înprinsora de stat. Aceasta eră recunoștința împăratului față de fidelul său tribun!

Anicetus porni cu corabia sa către Bajă, pentru a depune la picioarele împăratului comorile cele uriașe. Inșă deja pe înălțimea dela Antium se iscă un orcan

teribil și-l împinse afară cătră insulele portinice, unde corabia se cufundă, dimpreună cu comorile sale și cu întreg personalul.

Singur Anicetus scăpă cu inotul la țarm.

(Va urmă).

## Bibliografie.

A apărut:

„Luceafărul” Nr. 14 cu următorul sumar: Carmen Sylva. Clara Schumann. — Z. Bârsan. Noi (poezie). — V. Eftimiu. Nemărginirea (poezie). — M. Sadoveanu. Hoțul de lemne. — V. Eftimiu. Marele cerșitor (poezie). — O. C. Tăslăuanu. „La șezătoare.” — Ep. Pierdutei (poezie). I. S. Dr. Ioan Urban Jarnik. — E. Scrisoare (poezie). Dări de seamă: C. Theodorian: Sângele Solovenilor; Dr. V. Branisce: Ciprian Porumbescu; Literatură pentru copii; E. Chiffa: Din zile senine. — Cronică: Mein Penatenwinkel. — Semitismul. — Dela Brașov. — Școala lui Tolstoi. — Din Germania. — Reviste și ziare. — Știri. — Ilustrațiuni: G. Cireșescu: 4 studii. — Scene diu „Șezătoarea.” — Dr. I. Urban Jarnik (portret).

„Sămănătorul” Nr. 28 Anul al VII cu următorul suar: Aurel C. Popovici. Reforma omului II. — I. M. Marienescu. Arcașul. (poezie). — Al. G. Doinaru. Aventurile unui volum de (poezii). — A. Mirea. Povestea nopți de iarnă. — \* \* \* Revista generală. „Artificii Polemice” Răspuns d. C. Stere.

„Neamul Românesc.” Un izvoritor de câștig al presei ebraice: Eulenburg de N. Iorga. — Români Bucovineni, împăcați-vă! de Aurelian Băciu. — Tânguiri Protopopești de un protoiereu. — Cursurile din Valeni de Ioan Jorăscu. — Du-te Ploaie! (poezie) de C. A. Giulescu. — Din centrele României: Botoșani, Craiova, Doljiu, Folticeni, Huși, Iași, Pașcani. — Cronică, de N. Iorga și alții.

*Hipnotism și Spiritism de Dr V. Suciu.* Pe 200 pag. f. 8°.

Costă 1 cor. 50. fil. + 10 fil. porto a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

## „Sădirea și cultivarea viei”

de

**Nicolae Pop.**

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procura dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

## Isus Hristos și viața modernă.

Traducere românească, de

Dr. E. Dăianu.

Volum de 125 pag. elegant compactat în pânză.

Prețul 1 cor. 50 fil. + 15 fil. porto.

## Predicile lui Petru Maior.

(cu litere latine)

Vol. III.

## Propovedanii la oameni morți.

Volum elegant compactat în piele și pânză.

Prețul 4 cor. + 20 fil. porto.

**Teologia dogmatică fundamentală** vol. I. *Apologetica creștină* vol. II. *Tradițiunea și Biserica*. Costă fiecare volum 5 cor. + 30 fileri porto. **Teologia dogmatică Specială** vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația* de Dr. Vasile Suciu, profesor de teologie. Costă 7 cor. 30 fil. + 30 fil. porto. A se adresa la Librăria semin din Blaj.

## BIBLIOTECA UNIREI. \*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. . . . . 2.90
2. **M. Eminescu**. Studiū critic . . . . . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericeii rom. de C. Auner . . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciū. . . . . —.12
5. **Din viața** lui I. Micul de M. Străjan . . . . . —.16
6. **Albertina**. Povestire de Dr. V. Bojor. . . . . —.30
7. **Cestiuni** din dreptul bis. unite p. I. II. . . . . 3.40
8. **Cele două fețe** ale lumii de Nicu . . . . . —.30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. **Cele două conștiințe**, piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . . . —.40

\*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 1 Nrii îi, primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor. 0

## Posta Administrației.

Am primit și cutăm abonamentul dela:

**Crăciunul de sus** pe 1902. *Bernadea* pe 1908. *Csanálos* pe 1908 sem. 1. *Oláh-németi* pe 1907. *Oláh-Gyűrús* pe 1908. *Homorod* pe 1907 și 1908. *Mező-Erked* pe 1905—1908. *Beiu* pe 1905 și 1906. *M. G. Cluj*, pe 1908 Aprilie—Iuliu. *Casina, Beiuș* pe 1908 Aprilie—Iuliu. *Kincsesfő* (Urișul de jos) pe 1907 sem. 2. și 1908 sem. 1. *T. B. Beiuș* pe 1906 sem. 2. și 1907 sem. 1. și 2. 1908 întreg. *Adsciori* (Făgăraș) pe 1908. *Iac. P. Veneția, infer.* pe 1908. *Ulieș* pe 1908. Vă rugăm să achite și anii 1901—1907. *Ercea* pe 1906. Vă rugăm să achitați și anii următori. *Győ. szet. Miklós* pe 1908 Aprilie până în Septembrie. *Dâmb* pe 1907. *Odorheiu* pe 1908. *Reghinul magiar* pe 1908. Restanța de 2 cor. binevoii a o trimite. *Mischiu* pe 1906. *Bogata română* pe 1908 Aprilie—Iuliu. *G. V. Lőcse* pe 1908 April până în Decembrie. *Măhaci* pe 1907 și 1908. *B.-Monor* pe 1907. *Papfalvu* pe timpul din 1/4 1907 până în 1/4 1908. *Merșori* pe 1907 și 1908. *Lăta română* pe 1907 și 1908. *Felső Bölkény* pe 1904 și 1905. *Reun. lect. Năsăud* pe 1908. Aprilie—Iuliu. *Er-Kávás* pe 1908. *Ragla* pe 1905 și 1906. *Dragsina* pe 1905 sem. 2. Vă rugăm și pentru rest. *Telechi-Recea* pe 1905—1907. *Kozárvár* pe timpul din 1/4 1894 până în 1/4 1895. Vă rugăm și pentru rest, conform promisiunii *Tozna mare* pe 1908. *Deda* pe 1907. *Giula-telec* pe 1905. Vă rugăm și pentru restul anilor următori. *G. H. Gherla* pe 1908. *Almașul mare* pe 1908. *Boufarii infer.* pe 1908. *Berind*, pe 1906 sem. 2. și 1907 sem. 1. *Boufarii superiori* pe 1907 și 1908. *Cucerdea rom.* pe 1907. *Bikácsa* pe timpul din 1/2 1908 până în 1/2 1909. *Economul, Cluj* pe 1907. *Madarász* pe 1906 sem. 2. și 1907 sem. 1. *Săulia de Câmpia* pe 1909; căci pe 1908 s'a plătit în 9/I 1908. *Măgură* (p. Oradna) pe 1905. Ne rugăm și pentru

restanța din anii următori. *Zelciu* pe 1906. Rugăm și pentru achitarea anilor următori. *At. A. M. Mariapócs* pe 1908 sem. 2. *Láposhidegkut* pentru adresa 650 din Baia-mare, pe 1902 lunile Maiu—Octomvrie. Vă rugăm să achitați și restul anilor următori. *Turda vechiă* pe 1906 sem. 2. și 1907 sem. 1. *Denșuș* pe 1908. *Casina, Orăștie* pe 1908 sem. 1. *Dr. V. M. Gherla* pe 1908 April—Iuliu.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruția.

## Circulația trenurilor

prin gara Blaj—Kükülszög — valabilă din 1 Iunie n. 1908.

câtră Teuș pleacă:	personal	12:53
	mixt	7:02
	acelerat	7:35
	acelerat	2:52
	personal	1:53
dela Teuș sosește:	acelerat	10:18
	personal	8:09
	acelerat	5:40
	personal	9:00
	personal	12:39
câtră Prajd pleacă:	acelerat	12:22
	mixt	3:58
	personal	2:08
	acelerat	9:05
	mixt	3:02
dela Prajd sosește:	personal	9:11
	mixt	2:48
	mixt	8:44
	personal	12:38
	mixt	6:48

trenurile personale circulează numai luni mercuri și sâmbătă până la D. Sânt. Martin, — în Iulie și August sîntele până la Prajd.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

**ANTONIU NOVOTNY**

în Timișoara-Fabric

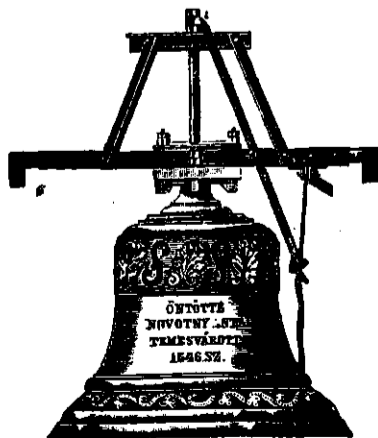
(27) 46—52



se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.



Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

**„Transsylvania“**

din Sibiu

(28) 46—52

→ întemeiată la anul 1868 ←

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 95,816.412 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9,882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.